

Cetatea Cavalerilor

Fondator Col. r. Dr. Constantin MOȘINCAT
Editor: Asociația Națională a Cavalerilor de Clio
Editura Tipo MC, Oradea-2020

Cartea Mea e și a Ta! ISSN 2734-6889 -ISSN-L 2734 - 6889

„SE STING FELINARELE - DELIR - PRIMUL SĂRUT-VINE PLAIOIA”

Prof. univ. Dr. Ioan SCURTU

Aceste filme au fost vizionate de Regele Carol al II-lea înaintea vizitei sale în Ardeal, din decembrie 1939. Obiceiul suveranului era de a juca seara o partidă de pocker în compania doamnei și domnului Malaxa și Ernest Urdăreanu. Arareori primea personalități din Țară pentru a continua discuțiile de la ordinea zilei. Dar, din fiecare discuție reținea problemele esențiale. Interesant că, el își amintea de fiecare dintre cei întâlniți, încă din prima parte a tinereții sale, după cum vom însemna în notele de însoțire și va face bilanțuri amănunțite ale partidelor de vânătoare ori scurte aprecieri la filmele vizionate: „bunior”, „destul de bun”, „fantastic ca montare”. Apelăm la Însemnările zilnice.

Miercuri, 20 decembrie 1939

S-a stabilit programul vizitelor mele la trupe, cu prilejul sărbătorilor de Crăciun: Radna, Arad, Salonta și Oradea Mare. Anul Nou la Constanța, iar Boboteaza la// Cernăuți. Dimineața, miniștri. întâi, Paul Teodorescu¹, care-mi face un complect raport asupra stării și progreselor Aeronauticii și Marinei. Pe urmă, Șișești², cu nevoile Agriculturii. În deosebi, mi-a vorbit de **chestiunea pădurilor**, care începe să devie o problemă destul de grea. Rezervele noastre de lemne încep a se epuiza. Avalanșa cea mare a timpurilor din urmă a fost pricinuită, îndeosebi, de marile tăieri făcute prin defrișări în vederea alcătuirii pășunilor și izlazurilor. Astăzi, această rezervă s-a dus, și masivele cele mari din munți trebuiesc păzite, ca să nu se sleiască prea repede lemnul, unul din elementele principale ale economiei noastre naționale. Mai trebuie lucrat cu toată puterea asupra reîmpăduririlor, căci trebuie să avem foarte mare grijă de viitor. Ce bine îmi pare că, în sfârșit, se vede această problemă, că de ani de zile mă lupt pentru ea, care, din cauza politicii scârboase, a fost// lăsată pe planul al doilea.

După-amiază, tot grija pregătirii darurilor de Crăciun.

Din an în an, această problemă devine mai grea, căci nu mai știi ce să dai.

După cină, cinema: „Delir”, cu încântătoarea Heddy Lamor.

Joi, 21 decembrie

De dimineață, Gafencu vine și face oareșicari obiecțiuni asupra vizitelor hotărâte la trupe. Pune problema Basarabiei. Crede că ar fi mai bine să nu mă duc, dar dacă sunt hotărât să mă duc, să nu evit

¹ PAUL TEODORESCU (1887-1981)-militar de carieră. Parcurge treptele ierarhiei militare până la gradul de general de Corp de Armată. Unul dintre colaboratorii cei mai intimi ai regelui. Prietenia dintre cei doi s-a legat în perioada în care principele Carol era inspector general al Armatei. Atașat militar la Paris (1932); șeful Statului-Major al Aviației (1934); comandant al Scolii Superioare de Război (1936-1937). Subsecretar de Stat la Ministerul Apărării Naționale (august 1937-martie 1938). Ministru al Aerului și Marinei (martie 1938-mai 1940). Autor de studii în domeniul teoriei militare. Membru corespondent al Academiei Române (din 1938).

² GHEORGHE IONESCU-ȘIȘEȘTI (1885-1967) - agronom, profesor universitar, membru al Academiei Române, deputat. Președinte al Societății Inginerilor Agronomi și al Consiliului Superior al Corpului Agronomic. Pune bazele cercetărilor științifice în agricultură, prin crearea Institutului de Cercetări Agronomice al României, pe care-l conduce. Ministru al Agriculturii și Domeniilor (aprilie 1931-iunie 1932; noiembrie-decembrie 1937), al Agriculturii, Domeniilor și Cooperăției (februarie 1938-februarie 1939; noiembrie 1939-iulie 1940). Comandantul general al Frontului Național Studențesc.

cu nici un preț această parte a țării. Trebuie să mărturisesc că și sentimentul meu este că [vizita în] Basarabia trebuie cu orice preț făcută.

Nemărturisit, simt că părerea lui ar fi// să mă abțin, căci îi e teamă că, în aceste momente de hipertensiune, orișice se interpretează ca provocare. Pe de altă parte, însă, de punctul de vedere al politicii interne, aceste drumuri sunt cât se poate de folositoare, și mai ales în Basarabia. Trebuie lucrat asupra moralului public, care este întrucâtva defetist. A rămas să se mai gândească, el și cu Tătăreșcu, și mâne dimineață să dea un răspuns pozitiv.

În general, nervozitatea tuturor este destul de mare. În interior, Maniu³ și cu Dinu Brătianu⁴ se agită împotriva regimului. Ei sapă și discreditează. Se vor lua, însă, măsuri.

Ieri, s-a început. Unii corifei ai lui Giula⁵ au și fost depuși la domiciliul forțat în Mănăstirea Turau, și anume Leucuția, Răchițeanu și Ilie Lazăr. Trei imbecili. Dar sunt momente când și imbeciliile pot fi primejdioși (Toți erau apropiați ai lui Iuliu Maniu și opozanți ai restaurației carliste, arestați și condamnați -n.n.).

Dimineața, ne-am sculat cu un viscol, care, pe urmă, s-a potolit. Suntem, în sfârșit, în iarnă.

După-amiază, [am] lucrat la mărunțișuri și la daruri.

După-cină, un film: „Primul sărut” cu Deanna Durbin; bunișor, dar e cel mai slab al ei.

(ÎNSEMNĂRI ZILNICE fila 18-19)

Duminică, 24 decembrie

Nimic foarte important. M-am sculat mai târziu, iar după-prânz, până la ora când au venit colindele, a stat Duduia cu noi.

Colindele, la 5, „Straja Țării” și Biserica Visarion.

La 6 1/2, am plecat înspre Ardeal ca să petrec ziua de Crăciun în mijlocul trupelor.

În afară de acei din Curte, nu vine cu mine decât generalul Ilcuș.

Multe discuții a adus această plecare...^{6*}, că nu va avea nici un răsunet și că mă voi priva în zadar. Alții, dintre cari sunt și eu, sunt de o părere complet contrarie. Rezultatul discuțiilor din zilele

³ IULIU MANIU (1873-1953)-jurist, om politic, fruntaș al luptei pentru reîntregirea național-statală, lider național-țărănist, deputat, membru de onoare al Academiei Române. Descendent, după tată, din Simion Bărnăuțiu, iar după mamă din familia Iuliu Coroianu. În 1897, este ales în Comitetul de conducere al Partidului Național Român din Transilvania. Intre 1906 și 1910. deputat în Parlamentul ungar, unde se distinge ca promotor al luptei naționale a parlamentarilor români, refuzând orice compromis cu guvernele de la Budapesta. În 1918, organizează, la Viena, o veritabilă armată românească, alcătuită din românii răspândiți în unitățile militare austro-ungare. La Adunarea Națională de la Alba-Iulia din 1 Decembrie 1918, expune Discursul-Program al Partidului Național Român. Marele Consiliu Național îl alege președinte al Consiliului Dirigent al Transilvaniei (1918-1920) și șef al Departamentului Interne. Președinte al Partidului Național Român (1918-1926), apoi al Partidului Național-Țărănesc (1930, 1937-1947). Prim-ministru în trei rânduri (noiembrie 1928-iunie 1930; iunie-octombrie 1930; octombrie 1932-ianuarie 1933).

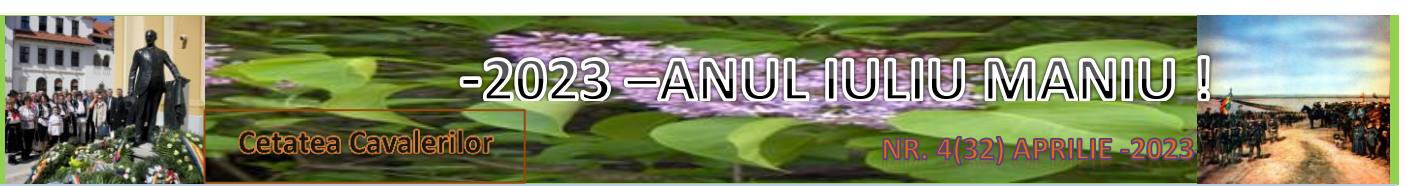
Anticarlist consecvent, se împotrivesc regimului de autoritate personală ai lui Carol al II-lea și al camarilei regale. Joacă un rol de prim rang în pregătirea, împreună cu principalele forțe politice ale țării, a coterii de la 23 august 1944. Arestat în 1947, este judecat în Lotul Tămadau și condamnat, la 10 noiembrie a aceluiași an-așa cum se arată în recursul în anulare declarat de procurorul general al României, în 1998—la: „10 ani temniță grea și 5 ani degradare civică pentru crima de complot în scop de trădare și de insurecție armată; 10 ani detențiune riguroasă și 5 ani degradare civică pentru crima de complot în scop de surpare a ordinii constituționale și de răzvrătire; temniță grea pe viață pentru crima de înaltă trădare; 25 de ani temniță grea și 10 ani degradare civică pentru crima de trădare; 10 ani detențiune riguroasă și 5 ani degradare civică pentru crima de răzvrătire; 25 de ani temniță grea și 10 ani degradare civică pentru crima de insurecție armată; temniță grea pe viață pentru instigare la crima de înaltă trădare prin necredință; 12 ani detențiune simplă pentru tentativă la crima de surpare a ordinii constituționale; 12 ani închisoare corecțională pentru instigare la delictul de trecere frauduloasă a frontierei. În final, s-a dispus ca inculpatul să execute pedeapsa cea mai severă, respectiv temniță grea pe viață și 10 ani degradare civică”. Este deținut la Sighet, unde, la 5 februarie 1953, încetează din viață. Corpul lui neînsuflit a fost înhumat, în cel mai strict secret, în cimitirul închisorii, în groapa comună.

⁴ CONSTANTIN (DINU) I.C. BRĂȚIANU (1866-1950)-fiu al lui Ion C. Brătianu, frate cu Ion (Ionel) I.C. Brătianu și Vintilă I.C. Brătianu. Inginer, om politic liberal, deputat, senator. Ministru de Finanțe (noiembrie 1933-ianuarie 1934). Președinte al Partidului Național-Liberal (1934-1947). Adversar al Restaurăției carliste din 1930. Moare în închisoarea de la Sighet.

⁵ Poreclă dată de Carol lui Iuliu Maniu

⁶ IGNACY MOSCICKI (1867-1946)-fizician, autor de lucrări și inventator în domeniul electrochimiei; om politic polonez. Președinte al Poloniei din 1926, reales în 1933. După coteria Poloniei de către Germania nazistă, se refugiază în România.

Este găzduit la Bicaș, apoi la Craiova. Membru de onoare al Academiei Române. La Craiova, unde era găzduit, Ignacy Moscicki a fost supus unui consult medical, la care a asistat și prof. dr. Daniel Danielopolu. Pe baza avizului medicilor, fostul președinte polonez a fost autorizat să plece în Elveția pentru a-și îngriji sănătatea. Bolnavul, împreună cu soția și cu fiica, a părăsit România cu un vagon special, atașat trenului „Simplon”

trecute cu Gafencu⁷ a fost că de Bobotează mă voi duce la Chișinău, cum a fost, de altfel, primul meu gând.//

Luni, 25 decembrie. Crăciun

Sosesc, dimineața, la Oradea (pe neașteptate, vizita nu fusese anunțată, pentru păstrarea secretului). Este destul de frig. Scoborând din tren, sunt primit de Vârtejeanu, care astăzi comandă Div[izia] 18-a. Când mă gândesc că pe când comandam 1/2 V[ânători] „R[egina] E[lisabeta]“ el era adjutantul Batalionului. Cum trece vremea! Zboară!

De îndată, ne ducem pe piața de arme din spatele Comandamentului. Aci sunt adunate sub arme câteva mici unități ale regimentelor din garnizoană. Se slujește un serviciu religios greșit, căci s-a făcut un Te Deum în loc de slujba de Crăciun. Urmează recepția clasică ardelenescă, la Comandament (Corect Cercul Militar, atunci funcționa în incinta R. 86 I.). Reprezentanții autorităților, cultelor și corpurilor constituite zic fiecare câteva cuvinte de bun sosit. Tuturora le mulțumesc, la sfârșit⁵³. Frumos au vorbit, îndeosebi, episcopul Popovici, reprezentantul Cultului Mozaic occidental(Ștefan Ulmann)// și reprezentanța asociațiilor feminine.

Pe urmă, dau mâna cu toți cei prezenți, între cari și delegațiile unităților militare: comandantul, un ofițer superior, un căpitan, un ofițer subaltern, un reangajat, un caporal și un soldat. Trec, pe urmă, la masa trupei. Mai mult, ne-am oprit la Reg[imentul] 86 Infanterie, unde ne-am și așezat la masă cu trupa. Au venit și Moș Crăciunul și Irozii, cari au jucat un Vicleim (Viflaim) bihorean.

Pe urmă, am mai trecut la Regimentul] 1 Fortificații și la Reg[imentul] Art[ilerie] de Fortif[icații]. Masa, bună la toate unitățile. Entuziasm la trupă⁸.

Programul aci sfârșindu-se, plecăm cu trenul spre Cluj, unde se desfășoară același program, începând, însă, cu recepția de la Reziđență. Tot după calapodul ardelenesc, care, trebuie să mărturisesc, îmi place pentru aceste ocazii. Foarte multă lume, între cari Vaida⁵⁷ și, ceea ce m-a mișcat, episcopul catolic Aron Mărton⁵⁸, ve//nit cu dinadinsul de la Alba Iulia.

Foarte frumos au vorbit rezidentul Tătaru⁵⁹, episcopii Colan⁶⁰ și Hossu⁶¹, care a îmbătrânit foarte mult, generalul Florescu⁶². Reprezentanții minorităților au fost de față, în cap cu Bânffy⁶³, și episcopii⁶⁴.

După recepție, înainte de a merge la cazarmă, am stat de vorbă cu Vaida, care spune, între altele, că multe s-au îmbunătățit. Întrebându-l ce se mai aude de Maniu, mi-a răspuns printr-o comparație tăcută de Bânffy: când Maniu iese de la o damă și i se întrebă ce a făcut, spune că a vorbit de Constituție și morala creștină, iar el, Vaida, spune pe șleau ce a făcut.

Aci, la Cluj, am fost la două unități: Regfimentul] 3 Transmisiuni și unitățile de aeronautică de la Someșeni⁶⁵. Mai multă voie bună și mâncare mai bună decât la Oradea. La paharul ce l-am ridicat în sănătatea trupei, a răspuns fila 22 câte un soldat cu scurte cuvântări, foarte bine simțite.// Au fost și programe așa-zise artistice, coruri țărănești bunicele, și la Aeronautică un soldat care făcea tururi extraordinare, înghițind săbii, mâncând lame de ras, trecând în mod extraordinar printr-un inel de fier.

Înainte de plecare, Gafencu telefonează că Fabricius⁶⁶ e supărat foc pe chestiunea Moscicki și că i-e teamă să nu se ivească complicații. Îl roagă pe Urdăreanu să-l primească. Acesta refuză și din ordinul meu, nevoind ca Curtea să fie amestecată în această chestiune. Cred că supărarea va trece, căci noi avem dreptate. Plecăm la Sinaia, unde sper că voi avea câteva zile de liniște.

(va urma)

⁷ GRIGORE GAFENCU (1892-1957)-ziarist, diplomat și om politic, unul din liderii P.N.Ț. Directorul „Revistei vremii“, al cotidianelor „Timpul“ și „Argus“, fondatorul Agenției de presă „Rador“. Secretar general al Ministerului Afacerilor Străine (1928). Subsecretar de Stat la: Ministerul Lucrărilor Publice și Comunicațiilor (noiembrie 1929-iunie 1930), Președinția Consiliului de Miniștri (17 iunie-1 octombrie 1932), Afaceri Străine (19 iunie-21 octombrie 1932), Industrie și Comerț (14 iunie-14 noiembrie 1933). Ministru al Afacerilor Străine (1939-1940) și ad-interim la Ministerul Propagandei Naționale (24-30 noiembrie 1939). Președinte al înțelegerii Balcanice. Ministrul României la Moscova (1940-1941). între anii 1941 și 1957 trăiește în Elveția. Inventându-i-se felurite culpe politice, a fost inclus în Lotul Tămădău, alături de alți frunțași ai P.N.Ț., în frunte cu Iuliu Maniu, și condamnat, în 1947,- așa cum se arăta în recursul în anulare declarat de procurorul general al României, în 1998 - la „10 ani temniță grea și 5 ani degradare civică pentru crima de complot în scop de trădare și de insurecție armată; 10 ani detențiune riguroasă și 5 ani degradare civică pentru crima de complot în scop de surpare a ordinii constituționale și de răzvrătire; 20 de ani de muncă silnică și 5 ani degradare civică pentru crima de înaltă trădare; 12 ani detențiune simplă pentru tentativă la crima de surpare a ordinii constituționale. S-a dispus pedeapsa cea mai grea, de 20 de ani muncă silnică și 5 ani degradare civică”.

⁸ Vezi Constantin Moșincat, *Politica de apărare a vestului României (1930-1940)*, Editura Tipo MC Oradea, 2007, p.